

Preveč idealno pojmovanje sveta?

Atentat na Janeza Pavla II. je vzbudil v mnogih ljudeh tesnobno vprašanje, ali ni bila morda naša dosedanja podoba sveta preveč idealistična ali bolj rečeno optimistična? Preveč smo poudarjali napredek, posebno še materialni, gospodarski napredek sveta in še to samo razvitega sveta, spregledali pa smo temne madeže, zanašajoč se na to, da bodo s časom same izginile, kakor se posuši močvirje na vročem soncu ali kakor izginejo lise snega na pomladanskem soncu. Toda vedno bolj jasno se kaže, da madeži zaostalosti, tako materialne kot moralne, in madeži revščine na zemljevidu sveta ne izginejo kar sami od sebe in da tudi v razvitem svetu napredek ni enakomeren. Nekaterih sploh ne zajame. Kako je sicer mogoče, da se tudi v najbolj naprednih državah, kot so npr. Anglija, Francija ali Združene države, vedno spet pojavijo morilci, ki umorijo tudi na desetine ljudi, preden jih primejo, ali pa jih sploh nikoli ne morejo odkriti? In ravno v naprednih, razvitih državah se zakotijo in razvijajo grozljive totalitarne ideologije, ki sploh zanikajo človekovo dostojanstvo in vrednost ter mečejo dozdevne ali resnične nasprotnike v koncentracijska taborišča ali jih iztrebljajo z množičnimi pokoli.

Atentatorji, množični morilci in zasnovitelji totalitarnih ideologij so realnost, ki smo jo morda doslej vse preveč imeli za nekaj izjemnega, izrednega, a spada k človeški stvarnosti. To je zlo, ki je bilo vedno in je tudi danes navzoče v človeški družbi, v vseh oblikah človeške družbe od najstarejših časov do danes, čeprav morda včasih v drugačnih oblikah. Tako zlo je bil Atila, pa tudi Džingis kan, tako zlo so bili tisti, ki so zastrupili Sokrata, križali Jezusa, preganjali kristjane, sežigali krivoverce in čarovnice, pošiljali ljudi pod giljotino. Preveč idealistično si je bilo predstavljati svet brez morilcev otrok in žensk. Vsi tisti, ki sanjarijo o srečnejši prihodnosti za človeštvo, o idealni družbi, o pravičnosti in bratstvu med ljudmi, bi morali upoštevati — in atentat na papeža Janeza Pavla II. še posebej opozarja na to — da bo človeštvo vedno obteženo z zlom in da bodo sanje o idealni družbi vedno ostale le sanje. Vsaka družba bo vedno

dalje na 2 strani ■

Referendumi potrdili delo parlamenta

Z veliko večino glasov so volilci in volilke v Italiji na zadnjem ljudskem glasovanju, ki je bilo 17. in 18. t. m., zavrnil vseh pet predlogov o spremembi oziroma odpravi določenih členov štirih pomembnih zakonov, kar pomeni, da so ti zakoni ostali nespremenjeni in še dalje polno veljavni. Iz izidov referendumov je treba najprej ugotoviti, da je velika večina italijanskega volilnega zbora odobrila in potrdila zakonodajno delo parlamenta, s čimer je bilo tudi dokazano, da zakonodajni zbornici verno tolmačita voljo ogromne večine državljanov.

Kot znano, je postopek za razpis referendumov sprožila radikalna stranka, ki je med drugim smatrala za potrebno, da se volilci in volilke na ljudskem glasovanju izrečejo tudi o zakonu štev. 194, ki ureja kočljivo vprašanje splava ali prekinitve nosečnosti. Radikalna stranka je predlagala odpravo določenih členov tega zakona, in sicer v smislu večje njegove liberalizacije. Pri tem pa je, kot je bilo pričakovati, naletela na odpor katoliških krogov oziroma njihove velike večine, ki so s svoje strani prav tako sprožili postopek za razpis referenduma, in sicer z namenom, da bi se zakon štev. 194 znatno omejil, tako da bi se vprašanje splava uredilo, kot je v skladu s katoliškim naukom in moralno.

Celotni volilni boj se je vodil skoraj izključno okrog predlogov v zvezi z zakonom 194, pri čemer so se puščala vnemar ostala vprašanja, kot je na primer zakon o javnem redu, ki je v široki javnosti znan kot zakon Cossiga, ker ga je bil predlagal bivši notranji minister in bivši predsednik vlade Cossiga, in sicer za učinkovitejši boj proti terorizmu.

Ne glede na potek volilnega boja je treba priznati, da so bili radikalci in Gi-

banje za življenje — organizacija, ki je uradno zastopala stališča katoliških krogov v zvezi z zakonom 194 — na zadnjih referendumih poraženi, volilni izidi pa so prav gotovo odraz dejanskega stanja v državi, oziroma razporedenja širokih ljudskih množic do pomembnih vprašanj, ki se tičejo javnega reda in morale.

Za ohranitev zakona Cossiga se je izreklo kar 85,2 odstotka volilcev, se pravi kar sedem odstotkov več kot na referendumu leta 1978, ko je bil predmet glasovanja zakon Reale, ki je prvič po dolgih letih poostil ukrepe proti kriminalu in terorizmu. Zakon Cossiga vsebuje celo vrsto še strožjih ukrepov in priznava večje pristojnosti policijski ter sodni preiskovalni oblasti, a ga je velika večina volilnega zbora kljub temu potrdila, iz česar moremo upravičeno sklepati, da si želijo državljanji državo, ki zna, more in hoče odločno in učinkovito nastopati proti tistim, ki s svojimi zločinskimi dejanji rušijo omikano sošitje v družbi.

Večina volilcev je prav tako zavrnila predlog o odpravi zakona, ki predvideva dosmrtno ječo za hujše zločine, čeprav so se nekatere leve stranke, med njimi komunisti, med volilno kampanjo uradno izrekle za odpravo zakona oziroma priporočale volilcem, naj na glasovnici prečrtajo "da". Nič novega ne bo tudi glede predpisov, ki urejajo vprašanje orožnega lista, pri čemer so po našem prišle v poštev zlasti zahteve in potrebe lovcev, ki bi v primeru zmage predloga radikalne stranke bili znatno odškodovani.

Zdaj pa še nekaj besed o izidu glasovanja o predlogih, ki sta se tikala vprašanja zakona štev. 194. Za predlog radikalcev se je izreklo 11,5 odstotka volilcev in

dalje na 2. strani ■

Izidi ljudskega glasovanja v državi

REFERENDUM	DA		NE	
	GLASOVI	%	GLASOVI	%
ZAKON COSSIGA	4.612.107	14,8	26.562.680	85,2
DOSMRTNA JEČA	7.125.596	22,7	24.316.928	77,3
OROŽNI LIST	4.394.385	14,0	27.055.303	86,0
SPLAV (Radikalci)	3.567.570	11,5	27.418.284	88,5
SPLAV (Gibanje za življenje)	10.153.414	32,1	21.490.513	67,9

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 24. maja, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Nediški zvon, oddaja o Benečiji; 11.00 Mladinski oder: »Gnezdo sršenov«; 11.30 Nabožna glasba; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 »Jalta, jalta, glasbena komedija; 15.10 Šport in glasba ter neposredni prenosi; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 25. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Skladbe slovenskih in drugih jugoslovanskih avtorjev; 11.30 Beležka; 11.35 Zimzelene melodije; 12.00 Kulturni dogodki; 12.40 Slovenska imena naših krajev; 13.00 Poročila; 13.20 Letošnja revija »Primorska poje«; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Roman v nadaljevanjih — John Galsworthy: »Temni cvet: Poletje«; 15.00 Glasbeni pingpong; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Dobrodelni koncert ob mednarodnem letu invalidov; 18.05 Kulturno pismo; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 26. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka; 11.35 Paleta orkestror; 12.00 Četrtekova srečanja; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Odraslim prepovedano; 16.00 Mladi pisci; 16.15 Romantični trenutek; 16.30 Rezervirano za...; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Nove plošče; 18.00 Henrik Ibsen: »Nora«; 18.50 Priljubljeni motivi; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 27. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Glasba skozi stoletje; 11.30 Beležka; 11.35 Zimzelene melodije; 12.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nadiških dolin; 13.00 Poročila; 13.20 Naši zbori; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Iz zakladnice slovenske mladinske literature; 14.30 Roman v nadaljevanjih — John Galsworthy: »Temni cvet: Jesen«; 15.00 Nove plošče; 16.00 Slovenska literatura v Italiji; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; — Mladi izvajalci — Letošnja revija »Primorska poje«; 18.00 Poslušajmo film; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 28. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka; 12.00 Poslušajmo film; 12.40 Melodije od vsepovsod; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladi pred mikrofonom; 14.45 Problemi slovenskega jezika; 16.00 Psihologija predšolskega otroka; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Deset abonmajskih sezon tržaške Glasbene matice; 18.00 Četrtekova srečanja; 18.30 Kulturne rubrike naših tednikov; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 29. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Mednarodno leto invalidov; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Za ljubitelje operne glasbe; 11.00 Oddaja za srednjo šolo; 11.30 Beležka; 11.35 Zimzelene melodije; 12.00 Na goriškem valu; 13.00 Poročila; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: Kje je napaka? 14.30 Roman v nadaljevanjih — John Galsworthy: »Temni cvet: Jesen«; 16.00 »Prejšnje zbirke«. Burka v enem dejanju; 16.40 Orkestri in zbori; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni dogodki; 18.40 Slovenska imena naših krajev; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 30. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Radijski koncert: Dobrodelni koncert ob mednarodnem letu invalidov; 11.30 Beležka; 11.35 Paleta orkestror; 12.00 »Bom naredu st'zdice, čjer so včas' b'le«, glasnik Kanalske doline; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: Tomi na obisku; 14.30 Gremo v kino; 16.00 »Up naj vam bo zvest prijatelj, maestro!«; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Slovenski zbori in vokalne skupine na ploščah; 17.30 Na goriškem valu; 18.00 Amaterski oder: »Srenja« (Janez Jalen, Franko Žerjal); 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Referendumi potrdili delo parlamenta

■ nadaljevanje s 1. strani

volilk, kar je po našem mnenju še kar lepo število glede na dejstvo, da so proti temu predlogu bile domala vse organizirane politične sile. Ta izid je prav gotovo odraz stanja v določeni plasti državljanov, s čimer bodo morali odgovorni politiki v prihodnosti resno računati. Gibanje za življenje je za svoj predlog zbralo 32,1 odstotka volilnih upravičencev, ki gotovo odraža predvsem meje vpliva katoliške Cerkve in njene hierarhije v italijanski družbi. Izid glasovanja pa bo po vsej verjetnosti ponovno sprožil celo vrsto vprašanj, ki se tičejo odnosov med Cerkvijo in državo — ti še vedno temeljijo na konkordatu iz leta 1929 — da ne omejamo načelnega vprašanja, ali in v kolikšni meri imajo Cerkev in verniki pravico zahtevati, da posvetna organizacija, kot je država, z zakoni ureja določena vprašanja v skladu s cerkvenim naukom in krščansko moralo, čeprav je znano, da imajo neverni na ta vprašanja drugačne poglede. Gre seveda predvsem za vprašanje svobode, ki jo mora demokratična država zagotoviti in zagamčiti tako verni kot neverni. Za Cer-

kev in vernike, ki jo poslušajo ali bi jo morali poslušati, je in bo splav ostal umor, zaradi česar ga in ga bo vedno obsojala. Manjverni in neverni gledajo na to vprašanje drugače in si želijo drugačno zakonsko ureditev, kot si jo zamišljajo verni. Naloga demokratične države je, da tudi pri tem kočljivem vprašanju ne izvaja nasilja nad nikomer, ker je to prvi pogoj za omikano sožitje.

—o—

Forlani
o prosto-zidarski
loži

Predsednik vlade Forlani je v poslanski zbornici odgovarjal na vprašanja, ki so se tikala delovanja prosto-zidarske lože P2, ki je že nekaj dni predmet pozornosti italijanskih političnih krogov. V daljšem govoru je predsednik vlade med drugim naglasil, da prosto-zidarstva ne gre smatrati za tajno društvo, če se drži ustavnih predpisov in je njegovo delovanje javno. Kar zadeva prosto-zidarsko ložo P2, je predsednik Forlani poslance opozoril, da je bila imenovana posebna komisija, ki ima nalogo, da prouči značaj tega društva in da zlasti ugotovi, ali je njegovo delovanje v skladu z ustavnimi predpisi ali ne. Na začetku seje poslanske zbornice je predsednica Nilde Iotti odločno obsodila atentat na papeža Janeza Pavla II. Pri tem je dejala, kako je papež Janez Pavel II. osebo obiskal mnoge predele sveta in s tem pričal, da je Cerkev prisotna tudi v deželah, za katere so značilne velike politične in družbene napetosti, nepravilnosti ter preganjanje. Janez Pavel II. je povsod govoril o miru ter opozarjal vernike in nevernike na bistvene človekove vrednote, na človekovo dostojanstvo in na njegove najosnovnejše pravice, je naglasila predsednica poslanske zbornice Nilde Iotti.

PREVEČ IDEALNO POJMOVANJE
SVETA?

■ nadaljevanje s 1. strani

imela svoje Mehmede Alije Agkaje in potencialne graditelje Rižarn in Auschwitzev.

Napredek, napredek omike, bo zmeraj počasen in relativen, zmeraj bodo nekateri zaostajali in ne bodo hoteli držati koraka z njim, zmeraj znova bo treba odstranjevati madeže zla in zaostalosti. Idealna družba ne bo nikoli uresničena. Toda to ne pomeni, da se moramo prenehati truditi za čim boljše družbo, za čim več pravičnosti, svobode in enakopravnosti na svetu. Tipi, kot je Mehmed Ali Agka, nas ne smejo spravljati v obup in nam zvesti zaupanje v delovanje dobrega v svetu, v vedno novo zmagovanje dobrega nad zlom.

Na Kosovu še vedno nemiri

Beograjska »Politika« je pred dnevi poročala, da je kakih tisoč študentov v ponedeljek, 18. t.m., uprizorilo demonstracijo v Prištini, ki je glavno mesto avtonomne pokrajine Kosovo. Demonstrantje so zahtevali, naj se avtonomni pokrajini Kosovo prizna status republike. Študentje so se zbrali pred študentovskim domom, kjer so v letošnjem marcu nastale prve demonstracije, ki so se končale s hudimi neredi, saj je devet ljudi izgubilo življenje, 260 pa jih je bilo ranjenih.

Beograjska »Politika« je dalje poročala, da so tudi prejšnji teden študentje v Prištini priredili protestno demonstracijo, čeprav je še v veljavi prepoved javnih zborovanj.

Dnevnik »Politika« je pristavil, da je bilo sedem časnikarjev izključenih iz Zveze komunistov v okviru Radiotelevizije v Prištini, češ da so sodelovali pri neredih

in jih tudi odobraval. V ponedeljek, 18. t.m., sta odstopila podpredsednik izvršnega sveta Kosova Pajazit Nuši in sekretar za kulturo ter šolstvo Imer Jaka. Zaradi neredov na Kosovu je bilo iz Zveze komunistov izključenih nad 200 članov. Medtem je vodstvo Radiotelevizije iz Prištine sklenilo prekiniti oddaje vseh programov, ki so jih po sporazumu o izmenjavah uvozili iz Albanije. Skupščina avtonomne pokrajine Kosovo pa je prejšnji teden sklenila, naj se začasno prekrine izvajanje vseh sporazumov, ki so bili sklenjeni z Albanijo.

Iz Beograda prihaja vest, da so oblasti v avtonomni pokrajini Kosovo odredile zaprtje vseh višjih šol v pokrajini in tudi zaprtje vseučiliške menze v Prištini. Glasnik Izvršnega sveta avtonomne pokrajine Kosovo je izjavil, da so omenjeni sklep sprejeli zaradi neredov.

Poimenovanje v Celovcu

Župan v Celovcu Guggenberger je v soboto, 16. t.m., s skromno svečanostjo odkril tablo pred slovensko gimnazijo v koroški prestolnici z napisom »Trg profesorja Janežiča«, seveda samo v nemškem jeziku. S tem je bil ta trg uradno poimenovan po znanem koroškem kulturnem delavcu, potem ko je ta predlog odobril celovski mestni svet. Zanimivo je, da predlog na prvem glasovanju v okviru mestnega odbora ni prodril, ker je proti poimenovanju trga po slovenskem jezikoslovcu glasovala tudi večina socialističnih zastopnikov. Vprašanje je bilo urejeno pri drugem glasovanju, na katerem so za predlog glasovali predstavniki ljudske in socialistične stranke. Svečanosti odkritja se je udeležil tudi ravnatelj slovenske gimnazije doktor Vospernik.

Pod geslom »Kulturna vzajemnost - naša sila« je bila v Celovcu šolska akademija zvezne gimnazije za Slovence. Prireditve so se udeležili številni predstavniki političnega in kulturnega življenja na Koroškem in v Sloveniji. Tako je bil prisoten celovski župan Guggenberger, iz Slovenije pa je treba omeniti prisotnost rektorja ljubljanske univerze profesorja doktorja Slavka Hodžarja.

ZDA IN BLIŽNJI VZHOD

Ameriško veleposlaništvo v jordanski prestolnici Ammanu je objavilo poročilo o poteku mirovnega poslanstva posebnega ameriškega odposlanca Habiba na Bližnjem vzhodu. Poročilo pravi, da je libanonska kriza nastala iz različnih vzrokov ter razlogov, ki se tičejo Libanona, Sirije in Izraela. Libanonsko ljudstvo — nadaljuje poročilo — že več let preživlja državljansko vojno, medtem ko si Združene države prizadevajo za spoštovanje načela o zemeljske celovitosti Libanona ter podpirajo zakonito oblast v državi. Ameriška vlada nima natančnega načrta za rešitev libanonske krize, saj si le prizadeva, da bi se našla politična rešitev hude krize. Ameriška vlada — zaključuje poročilo — le upa, da bo Organizacija Združenih narodov resno podprla libanonsko vlado in preprečila, da se ta kriza spremeni v obojstran spopad, ki bi resno ogrozil mir na Bližnjem vzhodu.

Važnost informacije

Vprašanje informiranja in informiranosti je v današnjem času še bolj važno, kot je bilo kdajkoli prej, in to vprašanje nedvomno zasluži, da bi se z njim stalno in sistematično ukvarjale najboljše univerze. Danes razpolaga tehnično napredni del sveta s takimi možnostmi informiranja — v mislih imamo seveda tehnične možnosti — da bi bili lahko vsi, ki se za kak problem zanimajo, odlično in vsestransko informirani in poučeni o njem. V resnici pa opazujemo ravno nasprotni pojav, da smo skoro o vseh problemih, ki burkajo svet in celo o problemih v okviru lastne države ali naroda zelo površno poučeni ter si ne moremo napraviti o njih prave predstave in zato tudi ne lastnega mnenja. Kaj je temu krivo?

Če hočemo to stvar razumeti, moramo poseči malo nazaj. V nekdanih časih, ko svet še ni razpolagal s hitrimi prometnimi in obveščevalnimi sredstvi, je šlo veliko važnega dogajanja mimo, ne da bi bili ljudje sploh postali pozorni nanj ali da bi se ga bili zavedli, kaj šele, da bi bili dalje poročali o njem. Toda tisto, kar so ljudje poznali, so poznali temeljito. Potniki, ki so počasi potovali skozi tuje dežele, so imeli priložnost zvedeti marsikaj in so lahko v pogovorih z ljudmi, katere so srečavali in katerih gosti so bili, lahko prodrli tudi v globino problemov. Tako je npr. Evropa v 18. in 19. stoletju spoznala afriška ljudstva in njihove kulture, še prej pa ameriška in azijska. Danes pa se potniki, posebno časnikarji, nikoli ne pomudijo v kakem kraju ali deželi več kot 24 ali 48 ur in v tem kratkem času se v resnici ne da veliko zvedeti o kaki deželi, narodu ali važnem problemu. Tisti, ki išče informacije, se mora zadovoljiti samo z nekaj uradnimi statistikami in s kakšnim intervjuom, to pa je tudi vse. Zato v današnjem času skoro nikdar in v nobeni zadevi nismo dobro poučeni, za kaj v bistvu gre, zakaj so izbruhnili spopadi, zakaj mora toliko ljudi žrtvovati svoja življenja in kaj bi bilo treba storiti, da bi lahko ta ali oni problem rešili. Tako npr. danes skoro nihče ne ve, zakaj prihaja do spopadov v Libanonu in kakšne probleme bi bilo treba rešiti, da bi prenehalo to krvoprelitje. Isto velja za vojno med Irakom in Iranom. Kakšni problemi so sprožili to vojno, glede na to, da sta obe državi muslimanski?

In za kaj v resnici gre v El Salvadorju: ali res samo za spopad med bogatimi in revnimi?

Podobno je s problemom lakote po svetu. Nekaj pri reševanju tega problema ne deluje, toda kaj? Odgovora na to vprašanje ni mogoče dobiti ali vsaj ne resničnega, točnega odgovora. Zahodni svet ima pri tem kot tudi pri raznih drugih problemih veliko odgovornost. Kar zadeva Afriko, je kolonializem, t.j. velike kolonialne sile, razrezal svoj čas Afriko čisto svojevoljno v ozemlja, ki so si jih prilastile posamezne države brez vsakega ozira na resnično raso, narodnostno, versko in kulturno ter seveda gospodarsko strukturo ozemelj. To se danes nadaljuje v državah, ki so nastale iz kolonij, in jim ne da, da bi postale zaokrožene, organske enote, sposobne življenja. Isto nesposobnost za razumevanje narodnostnih problemov je pokazala vladajoča plast v zahodnih državah, kot vemo, tudi do narodnostnih problemov v Evropi sami in je vedno povzdigovala državo in dajala prednost teritoriju oziroma njegovi zaokroženosti pred celovitostjo in strnjeno kakšnega naroda. To prihaja danes do izraza v mnogih evropskih državah, ki jih očitno ali prikrito pretresajo manjšinski in narodnostni problemi, od Severne Irske do Sovjetske zveze in Španije.

Temeljito informiranje bi lahko mnogo doprineslo k reševanju takih problemov in zato imajo časnikarji in vsi tisti, ki so poklicani za informiranje, zelo odgovorno poslanstvo in nalogo.

—o—

PROCES V SKOPJU

V Skopju v Makedoniji se nadaljuje sodna obravnava proti petim Albancem, ki so obtoženi protijugoslovanske propagande, saj so — kot pravi obtožnica — organizirali v Makedoniji »narodno stranko dela« po vzorcu podobne politične organizacije v Albaniji. Protijugoslovansko propagando naj bi izvajali v nekaterih makedonskih vaseh, kjer strnjeno živi albanska narodna skupnost. Na zatožni klopi so štirje delavci in en šolnik.

Kot poroča tiskovna agencija Tanjug, obtoženci niso v povezavi z dogodki, ki so se marca in aprila pripetili na Kosovu, saj so bili aretirani, še preden so izbruhnile nacionalistične manifestacije v avtonomni pokrajini. Glavni obtoženec je Rahim Neziri, ki se je leta 1961 izselil v Albanijo in se nato po devetih letih vrnil v Jugoslavijo, da bi organiziral »Narodno stranko dela«.

PERTINI V ŠVICI

Predsednik republike Pertini, ki se mu di na obisku v Švici, se je skupno s švicarskim predsednikom Furglerjem udeležil svečanosti ob 75-letnici dograditve simplanskega železniškega predora. Svečanost je bila najprej v Domodossoli na italijanski strani nato pa v Brigi. Minister za prevoze Formica je v Domodossoli poudaril pomembnost uresničitve predora pred 75-imi leti, ki predstavlja takratna pričakovanja evropskih narodov in prvo velikanško skupno pobudo v korist miru in sodelovanja.

Ljudsko štetje na Južnem Tirolskem

Z razliko od ostalih italijanskih državljanov bodo prebivalci bocijske pokrajine morali ob ljudskem štetju, ki bo 25. oktobra letos, odgovarjati tudi na vprašanje, kateri jezikovni skupnosti pripadajo, se pravi nemški, italijanski ali ladinski. Tako določa zakon z dne 24. marca letos, ki vsebuje izvršilne norme posebnega statuta za deželo Tridentinsko-Južni Tirol. Podatki, ki jih bodo zbrali pri ljudskem štetju, bodo odločilni zlasti pri izvajanju načela, da je treba na primer pri nameščanju uslužbencev v javni upravi upoštevati razmerje med posameznimi jezikovnimi skupnostmi na Južnem Tirolskem.

Predsednik južno-tirolske ljudske stranke Magnago je v nekem televizijskem intervjuju izjavil, da bo njegova stranka prenehala v parlamentu podpirati Forlanijevo vlado in da se bo po vsej verjetnosti zavzela za ponovno internacionalizacijo južno-tirolskega vprašanja, če rimska vlada ne bo do jeseni izdala zadnjih izvršilnih norm, ki se tičejo znanega južnotirolskega paketa. Doktor Magnago je hkrati poudaril, da bodo predstavniki njegove stranke izstopili iz posebne komisije, ki je zadolžena, da pripravi izvršilne norme, kot jih predvideva južno-tirolski paket. To komisijo sestavlja 12 članov.

Umrla je gospa Ema Tomažič

V sredo, 20. t.m. je po krajši bolezni umrla od vsega slovenskega Trsta visoko spoštovana žena, gospa Ema Tomažič roj. Colja, narodnjakinja, ki bo še dolgo ostala vsem v zgled ljubezni do lastnega naroda in življenjskega poguma, pa tudi kulturnega mecenstva. Doživela je 84 let in med njimi ni manjkalo takih, ki jih lahko označimo za leta strašnih udarcev in bolečin.

Rodila se je v ugledni hiši Coljevih v Škrbini na Krasu. Tam so jo vzgojili v zavedno in trdno Slovenko s čutom za skupnost. Poročila se je s trgovcem g. Josipom Pepijem Tomažičem v Trstu, s katerim sta si ustvarila lep dom. Toda nad njim so se zbrali črni oblaki, iz katerih je kar zaporedno v letih zadnje vojne udarila strela nesreče. Leta 1941 je bil na procesu pred posebnim sodiščem v Trstu obsojen na smrt in 15. decembra ustreljen sin študent Pinko Tomažič, organizator narodnega in socialnorevolucionarnega delovanja na Primorskem. Marca 1944 pa je postala skupaj s svojim možem, pesnikom in pisateljem Stankom Vukom žrtev zahrbtnega umora narodnih sovražnikov njena hčerka Danica tik pred odhodom obeh v partizane. Nesrečno mater je že junija istega leta zadel še tretji strašen udarec. Pri letalskem napadu na Trst je bil ubit njen dobri mož. Nasilna smrt ji je tako uničila vso družino. Ostala je sama. Vendar ni obupala. Pogumno je živela naprej, ker je živela tudi za druge in za ideale. To ji je dajalo moč. Pomagala je, kjer je bilo potrebno in kjer

je mogla. Na njen mecenški dar je lahko računal vsakdo, ki se je obrnil nanjo in ki se je trudil za plemenito stvar v narodno dobro.

Bila je plemenita žena v najboljšem pomenu te besede, dobra, izobražena, gostoljubna, skromna in zavedna. Ni tožila nad udarci usode, ki so jo zadeli, prenašala jih je z dostojanstvenim molkom in si iskala utehe v tem, da je delala dobro. Rada je imela svet in dobre ljudi, vse lepo jo je vedno zanimalo in zato je tudi rada potovala.

Kot plemenita in vzorna slovenska žena nam bo ostala nepozabna in spomin nanjo se bo gotovo ohranil svetel tudi v bodočih slovenskih rodovih. Naj v miru počiva! Sorodnikom Coljevim in Tomažičevim pa naše globoko sožalje.

PROTI STEKLINI

Devinsko-nabrežinski župan Škerk je v zvezi s pojavom stekline, ki jo prenašajo gozdne živali v videmski pokrajini in Sloveniji, odredil prepoved voditi pse v javne prostore. Lastniki psov morajo preprečiti potepanje živali in jih na sprehodnih imeti na vrvi ali pa jim natakniti nagobčnik. Pse, ki bi se potepali brez nagobčnika, bodo na lastnikove stroške ujeli in obdržali v občinskem pesjaku.

NARODNA IN ŠTUDIJSKA KNJIZNICA V TRSTU

opozarja slovenske srednje in višje srednje šole na Tržaškem in Goriškem, da bo kmalu potekel rok razpisanega literarnega in risarskega natečaja ob 150. obletnici rojstva Frana Levstika; zaradi tega naj pravočasno pošljejo svoje izdelke.

Nastop otroškega pevskega zbora Vesela pomlad v Finžgarjevem domu

V nedeljo, 17. maja, je bil v Finžgarjevem domu na Opčinah koncert otroškega pevskega zbora »Vesela pomlad«. Koncert je bil povezan z nastopom ansambla Zvezde, ki je praznoval petletnico svojega delovanja.

Rozeta Ozbič je v imenu odbora pozdravila navzoče in na kratko opisala prehojeno pot pevskega zbora od ustanovitve leta 1978 do danes. Nato pa so starši in prijatelji, ki so do zadnjega kottička napolnili dvorano, lahko sami ugotovili, kako se kvaliteta zbora od nastopa do nastopa izboljšuje. Tokrat se je zbor prvič predstavil s tako obširnimi programom in reči moramo, da je tudi nekatere precej zahtevne večglasne pesmi zapel ubrano in intonirano čisto. Nekaj pesmi je pri klavirju spremljala Anica Sosič. Posamezne pevske točke je popestrila govorjena povezava, ki jo je sestavila in naučila ga. Majda Danu in ki so jo člani zbora brezhibno izvedli. Vsi prisotni so si edini v želji, da bi pevci in njihov dirigent Franc Pohajač nadaljevali po tako dobro začeti poti.

Tudi ansambel Zvezde je pokazal precejšnjo vigranost in zlitost tako v pevske tercuete kot v instrumentalni zasedbi. Franc Pohajač, ki ansambel vodi, je orisal njihovo dejavnost od začetka do danes.

Ob koncu je OPZ Vesela pomlad ob spremljavi ansambla zapel Venček narod-

nih. Petju otrok se je pridružila cela dvorana. Tako se je veselo zaključila kvaliteta in prijetna prirediteljev. Sproščeno in veselo vzdušje pa se je nadaljevalo ob zakuski, na katero so bili povabljeni vsi prisotni.

Hvale vredna pobuda

Moški zbor »Fantje izpod Grmade« in dekliški zbor »Devin« sta bila v nedeljo, 17. t. m., v gosteh pri milanskih Slovenih. Ti se zbirajo vsako drugo nedeljo v mesecu pri skupni sveti maši. Tokrat so se zbrali v jezuitskem centru San Felice blizu milanske stolnice. Udeležba je bila zelo velika. Mašo je daroval goriški škof vikar msgr. Oskar Simčič. Med mašo je pel mešani pevski zbor iz Devina, ki ga sestavljajo pevke dekliškega zbora »Devin« in »Fantje izpod Grmade«.

Po maši pa sta oba zbora nastopila s samostojnim koncertom v nabito polni dvorani jezuitskega centra San Felice. Dekliški zbor je zapel šest pesmi, »Fantje izpod Grmade« pa sedem. Na koncu sta oba zbora nastopila še v mešanem sestoju in zapela Foersterjevo Planinsko, Vrabčev »Po cesti gre« in prav za konec še Premrlovo »Zdravico« ter žela veliko uspeha in navdušenja. Sledila je družabnost. Slovenci iz Devina in okolice so pripravili svojim milanskim rojakom prazničen dan slovenske pesmi, milanski Slovenci pa so jih sprejeli z veliko prisrčnostjo in navdušenjem.

ZUPNIJA SVETEGA JERNEJA CERKVENI PEVSKI ZBOR - OPČINE VABITA NA KONCERT

ki bo v nedeljo, 31. maja 1981 ob 20. uri v župni cerkvi za slovesni zaključek šmaric.

Sodelujeta: TRŽAŠKI OKTET in DOMAČI CERKVENI PEVSKI ZBOR, pod vodstvom Janka Bana.

SLOVENSKA SKUPNOST SE KLANJA SPOMINU VZORNE SLOVENSKE ŽENE IN MATERE

EME TOMAŽIČ
KI JE SVETEL SIMBOL TRPLJENJA IN NEUKLONLJIVOSTI PRIMORSKEGA LJUDSTVA

GLOBOKO SOŽALJE

Ob smrti gospe Eme Tomažič roj. Colja izražata družina Vuk iz Mirna in Rozalija Besednjak svoje globoko sožalje.

NAŠE SOŽALJE

Ob smrti gospe Eme Tomažič roj. Colja izražata sorodnikom svoje iskreno sožalje

Uredništvo in uprava Novega lista

Umrla je naša draga

Ema Colja, vdova Tomažič

Pogreb bo v soboto, 23. t.m., ob 11.15 iz mrtvašnice tržaške glavne bolnišnice na tržaško pokopališče v družinsko grobnico. Želja pokojnice je, da se namesto cvetja daruje v dobrodelne namene.

Žalujoči: brata Just in Emil, sestre Olga in Berta z družinami, drugo sorodstvo in Marica.

Trst, 21. maja 1981

VEDNO TESNEJŠE SODELOVANJE MED SOVODNJAMI IN ŠKOFJO LOKO

Pred leti pobrateni občini, Sovodnje in Škofja Loka, izpolnjujeta program medsebojnega sodelovanja, ki je bil nakazan v listini pobratenja. V teh nekaj letih je bilo veliko stikov med občinskima uprava, pa tudi med različnimi kulturnimi in športnimi organizacijami in med posameznimi občani. Prejšnji teden so bili na obisku v škofjeloški občini predstavniki sovojenjske občinske uprave in se razgovarjali o raznih oblikah poglobljanja stikov in gostovanj in o novih pobudah, ki naj bi jih izvedli v letošnjem letu. Govorili so na primer o izmenjavi obiskov otrok, ki naj bi preživeli nekaj dni v Škofji Loki, od tam pa bi otroci prišli na počitnice v Sovodnje, v juliju ali avgustu. Prišlo bo tudi do raznih gostovanj tako na Gorenjskem kot v Sovodnjah na področju dramske dejavnosti. Folklorna skupina iz Škofje Loke bo prišla gostovat na vaški praznik na Vrh, skupina koscev pa na praznik v Garbrje; nadaljevalo se bo sodelovanje med krvodajalci obeh občin, razvili pa naj bi tesnejše stike med mladimi; ti se bodo srečali ob občinskem prazniku v Sovodnjah, ko bo gostovala tudi nogometna ekipa iz Škofje Loke in bo na obisku delegacija občinske skupščine kulturnih in športnih društev. Na srečanju v Škofji Loki so se nadalje pogovarjali o medsebojnem sodelovanju tudi med drugimi organizacijami, ki delujejo v obeh občinah. Sovodnjsko delegacijo je sprejel predsednik skupščine občine Viktor Žakelj, po pogovorih pa je sledil ogled nekaterih podjetij, med katerimi tudi »Alpine« v Žireh.

—o—

RAZSTAVA DEL IVANA ČARGA

Na gradu Kromberk pri Novi Gorici bo v petek, 22. t. m., ob 18. uri odprtje razstave slikarskih del Ivana Čarga (1898 - 1958). Razstava bo odprta do 22. julija po naslednjem urniku: ob delavnikih (razen sobot) od 7.30 do 14.30 (ob sredah do 16.30), ob nedeljah od 13. do 17.30. Razstavo prireja Goriški muzej.

Občni zbor Goriške Mohorjeve družbe

Deseti redni občni zbor Goriške Mohorjeve Družbe je bil v četrtek, 30. aprila, v Jamljah, po sedmih letih od zadnjega občnega zbora, ki je bil 15. marca 1974. Udeležba na občnem zboru je bila dobra, prisotni so bili številni poverjeniki z Goriškega in Tržaškega, med temi tudi veliko laikov. Podrobna poročila o delovanju in o namenih družbe so podali predsednik dr. Franc Močnik, upravnik Ciril Koršič in tajnik dr. Joško Markuža. Prisotni so odobrili vsa poročila, nadzorni odbor pa je dal razrešnico dosedanjemu odboru. V zadnjih letih je prišlo v okviru GMD do nekaterih sprememb tudi bistvenega značaja, kot na primer, da smejo postati poverjeniki tudi laiki in tako se je članstvo precej zvišalo; po tem sklepu, ki je bil sprejet leta 1965 na izrednem občnem zboru, se je vpisalo med redne člane 700 oseb na Goriškem in 247 na Tržaškem, leto kasneje je število naraslo na 840 (Goriška) in 536 (Tržaška). Sprememba je tudi v tem, da je sedaj glavno vodstvo Primorskega

Tudi na Goriškem prevladal »NE«

Pregled izidov nedeljskih referendumov nam nedvomno pokaže, da se je tudi na Goriškem kot po vsej državi velika večina volivcev odločila za »NE«, to se pravi za ohranitev obstoječih zakonov glede javnega reda, dosmrtna ječa, orožnega lista in splava; in kot povsod drugod je tudi pri nas največje število negativnih glasovnic bilo prav za referendum, ki so ga

predložili radikalci in ki naj bi spremenil zakon o prekinitvi nosečnosti. V vseh občinah na Goriškem ni bilo torej velikih razlik, povsod je prevladal »NE« in tudi v samem mestu, z izjemo dveh volišč, so se volivci izrekli za ohranitev obstoječih zakonov. Za nas je zanimivo pregledati volilne izide v treh slovenskih občinah, ki dajo naslednjo razpredelnico:

	Zakon Cossiga		Dosmrtna ječa		Orožni list		Splav (rad.)		Splav (gib.)	
	da	ne	da	ne	da	ne	da	ne	da	ne
Doberdob	131	722	382	493	153	716	112	746	198	690
Sovodnje	181	859	344	717	223	824	178	974	245	831
Števerjan	80	410	127	373	99	394	79	425	186	331

Kot je razvidno, so torej tudi slovenski volivci potrdili veljavnost sedanjih zakonov in se izrekli proti njihovi spremembi. Na splošno je povsod na Goriškem bila udeležba precej visoka, vsekakor pa nižja od zadnjih ljudskih glasovanj, ko se je bi-

lo treba odločiti o zakonu Reale in o javnem financiranju strank. Večina volivcev je opravila svojo dolžnost že v nedeljo, predvsem popoldne in zvečer; volitve so povsod potekale v največjem redu in v prvih večernih urah so bili znani izidi

Rado Simoniti počiva v Briški zemlji

Preteklo nedeljo so v Fojani pokopali znanega skladatelja in dirigenta Rada Simonitija, sina briške zemlje, velikega mojstra, enega številnih pomembnih ustvarjalcev, ki so doma s tega obrobnege predela naše domovine. Prišli so se mu pokloniti na njegovi zadnji zemeljski poti najožji rojaki, pisatelji, skladatelji, preprosti ljudje in seveda številni pevci, ki so peli in še danes pojejo razne njegove priljubljene pesmi. Ančka Koršič, učenka osnovne šole z Dobrovega, je prinesla zadnji pozdrav vseh Bricev, predsednik novogoriške skupščine Jože Sušmelj se je poklonil pokojnemu glasbeniku in izrekel priznanje vse primorske zemlje. Rado Simoniti je dobil pred leti Bevkovo nagrado, ki mu jo

je podelila novogoriška občina in postal njen častni občan. Pred ogromno množico je stopil tudi časnikiar in pisatelj Bogdan Pogačnik, ki je poudaril pomen Simonitijevega ustvarjanja in dodal: »Njegova pesem bo ostala z nami, dokler bomo mi in dokler bo ta zemlja«. Zatem so zapeli zbor osnovne šole z Dobrovega, Briški oktet in Slovenski oktet. Na pokopališču, vrh vasi, so spregovorili Oskar Kjuder, Stane Stanič in Bojan Adamič. Ob zaključku je ajdovski zbor »Srečko Kosovel« zapel eno Simonitijevih najbolj znanih pesmi, »Bolen mi leži«, in pa Foersterjev »Večerni ave«.

—o—

SLIKARSKI EX-TEMPORE V ŠTANDREŽU

V Štandrežu bodo tudi letos priredili zadnje dni maja in v začetku junija že tradicionalni »Praznik špargljev«; poleg raznih nastopov med kulturnim delom praznika bo, kot že več let tudi letos slikarski ex-tempore, ki se bo odvijal po tem pravilniku:

1. Natečaj bo v Štandrežu v nedeljo, 31. maja; začetek žigosanja risalnih pol ob 15.30 na dvorišču prosvetnega doma »A. Gregorčič« v Štandrežu. Risalne pole je treba oddati do 18. ure istega dne.
2. Tehnika in tema sta prosti. Risalne pole prejmejo udeleženci na prireditvenem prostoru.
3. Ex-tempore se lahko udeležijo otroci, ki obiskujejo vrtec, osnovnošolci in dijaki srednjih šol.
4. Prve tri uvrščene risbe iz vsake skupine bodo nagrajene. Prve uvrščene iz vsake skupine prejmejo pokal, druge in tretje pa razne nagrade. Nagradjevanje bo v nedeljo, 7. junija, ob 11.30 v prostorih Prosvetnega doma »A. Gregorčič«, kjer bodo risbe tudi razstavljene.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

70-letnica založnika dr. Rudolfa Trofenika

Pred nedavnim, 15. aprila, je dopolnil znani in zaslužni slovenski založnik dvojni doktor Rudolf Trofenik v Münchnu 70 let. Na njegovo sedemdesetletnico pa so spomnili najprej ugledni nemški kulturni delavci, njegovi prijatelji in sodelavci, Hans-Joachim Kissling, Leopold Kretzenbacher in Peter Bartl, znanstveniki in profesorji etnologije in literature na nemških univerzah, poznani tudi slovenskemu znanstvenemu svetu po svojih razpravah in publikacijah, v katerih obravnavajo pogosto in radi tudi kulturno zgodovino in etnične posebnosti slovenskega naroda. Kot navadno smo Slovenci v zamudi s priznanji in počastitvami svojih najbolj zaslužnih sinov. Za to imamo morda opravičila, ali pa tudi ne.

Omenjeni trije in še drugi Trofenikovi prijatelji in sodelavci so izdali v počastitev njegovega jubileja slavnostno številko oziroma zvezek revije »Münchner Zeitschrift für Balkankunde« in to v obliki samostojne knjige, ki šteje 270 strani. Take počastitve v nemškem humanistično-znanstvenem svetu pač ni bil, vsaj ne v moderni dobi, deležen še noben slovenski kulturni delavec. Na uvodnem mestu so mu posvetili članek na dveh straneh, iz katerega lahko razberemo ne samo njegove zasluge za znanost, ampak tudi njihovo ljubezen do tega pobudnika in organizatorja slovenističnih, pa tudi slavističnih in balkanističnih študij v nemškem kultur-

nem prostoru. Naj mimogrede omenimo, da je bil ravno dr. Trofenik ustanovitelj omenjene münchenske znanstvene revije za balkanologijo, t.j. za znanost o balkanskih narodih in njihovi kulturni zgodovini.

Tu se ne mislimo ukvarjati z jubilejnim zvezkom revije, omenimo naj samo, da sodeluje v njej poleg že omenjenih treh znanstvenikov še veliko drugih, med njimi tudi slovenski in sicer Anton Slodnjak, Dragotin Cvetko, Jože Pogačnik, Rudolf Čuješ in Anton Trstenjak, ki vsi obravnavajo zanimive teme slovenske kulturne zgodovine, enako pa tudi Sergio Bonazza, avtor zadnje knjige Trofenikove založbe, ki v novi luči predstavlja Jerneja Kopitarja, in še nekateri drugi, ki tudi pišejo o temah iz slovenske kulturne preteklosti.

Dr. Trofenik je izdal doslej v svoji münchenski založbi že na desetine knjig, delno izvirnih, delno ponatisov zelo redkih del, ki so velike važnosti za slovensko kulturo in raziskovanje slovenske zgodovine, pa tudi takih, ki se nanašajo na zgodovino drugih narodov na evropskem jugovzhodu in med katerimi je še posebej imenovati Albance.

Dr. Rudolf Trofenik je mož jekleno trdega in močnega slovenskega prepričanja in globoke, pa tudi svetovljanske široke izobrazbe, s čimer vzbuja spoštovanje pri vseh, ki ga poznajo in posebno pri tistih, ki sodelujejo z njim v njegovih založniških pobudah. Občudovanje pa vzbuja tudi zaradi svojega življenjskega optimizma, temelječega na realistični presoji možnosti in tveganja, ne da bi kdaj izgubil tla izpod nog. Usoda mu, kot njegovi znanci in prijatelji dobro vedo, ni bila vedno naklonjena, pretrpeti je moral hude udarce in doživljal razočaranja, a to ga ni potrdilo. Malokdo nosi v sebi toliko življenjske vedrine in moči kot on. Želimo mu, da bi si ju ohranil vse življenje, še dolgo.

SLOVENSKI GRBI IN ZASTAVE

Niti med slovenskimi zgodovinarji niti med politiki ni bilo vse do najnovejšega časa nikoli človeka, ki bi se bil ukvarjal z zgodovino slovenskih grbov in »bander« zastav. Edina izjema je bil, a zdaj že v daljnem 17. stoletju, zgodovinar in etnograf Valvasor. Za njim pa nihče več. Šele pred malo leti se je našlo nekaj mož, ki so se začeli zanimati za to in v teh malo letih so odkrili presenetljive stvari, med drugim tudi to, da smo Slovenci med ti-

stim narodi, ki imajo najstarejše in zelo zanimive grbe. Tega študija pa se ni lotila kaka slovenska znanstvena ustanova ali morda ljubljanska univerza, ampak zasebniki in še ti živijo v tujini. Eden od teh grboslovcev prebiva v daljnem brazilskega mestu Sao Paulo in čeprav živi samo od svojega dela, se je na lastne stroške podal na več potovanj v Evropo, da bi odkrival v raznih velikih evropskih knjižnicah in na freskah v katedralah nekdanje grbe slovenskih dežel, za katere se uradno slovensko zgodovino vse do danes ni zme nilo, ker se je postavilo na stališče, da slovenski narod ni imel lastne zgodovine in zato tudi ne lastnih grbov in zastav, kakor da bi se bili Slovenci nekdanj pod kuhinjskimi cunjami ali pod predpasniki svojih žen bojevali proti Turkom in drugim sovražnikom, ali pa slovenski kmetje v svojih uporih. Samo tako se je tudi moglo zgoditi, da si je neki slovenski politik ba je kar pri telefonu izmislil slovenski grb, ko so ga kmalu po prvi svetovni vojni po telefonu vprašali iz Beograda, kakšen je slovenski grb, da bi ga vključili v novi grb kraljevine Jugoslavije. Spomnil se je na tri zvezde v grbu celjskih grofov in knezov, ker pa je menil, da spada k zvezdam na nebu tudi Luna, je dodal še polmesec, in tako smo Slovenci kar na en, dve, tri dobili v prvi Jugoslaviji nov grb, tri zvezde in polmesec kakor kak muslimanski narod v severni Afriki ali prednji Aziji. Nekateri celo trdijo, da so dodali polmesec kar v Beogradu, da bi ubili dve muhi na en mah. S polmesecem so hoteli namreč ustreči muslimanom v Bosni, na Kosovu in v Makedoniji. Tako je bil slovenski grb v stari Jugoslaviji hkrati tudi muslimanski grb.

Nekoliko bolj resno je potekala zadeva v zvezi z današnjim grbom republike Slovenije. Posnet je bil po kapah triglavkah slovenskih partizanov v prvem času osvobodilnega boja, dokler jih niso zamenjali s šajkačami, »titovkami«. Najstarejši slovenski grb pa prikazuje nekdanji klobuk

Knjiga »Slovenian Heritage«

V roke smo dobili prvo knjigo z naslovom »Slovenian Heritage« (Slovenska dediščina), ki jo je izdelal Edward Gobetz profesor sociologije in antropologije na Kent State Univerzi v Ohio v Združenih državah, in pri kateri sta mu pomagala Milena Gebetz in Ruth Lakner. Izdal jo je Slovenian Research Center of America (Slovenski ameriški institut), ki ima sedež v kraju Willoughby Hills v Ohio v Združenih državah in ki ga vodi prof. Gobetz.

Knjiga je natisnjena na lepem papirju in je bogato ilustrirana s fotografijami. V naših sestavkih smo jo mimogrede že omenili, danes pa bi jo radi predstavili slovenski javnosti. Gre namreč za poskus, predstaviti ameriški javnosti vse tisto, kar spada k tako imenovani slovenski dediščini v njenem kulturnem bogastvu, čemur bi rekli z drugimi besedami slovenski prispevek k Združenim državam in to ne samo na kulturnem področju v ožjem pomenu besede, ampak k ameriški zgodovini in omiki sploh. Na 642 straneh — a to je, kot omenjeno, samo prvi del — je zbral prof. Gobetz s svojima sodelavkama neverjetno mnogo podatkov. Na uvodnem mestu je objavljen njegov esej »Slovenia and Slovenians« (Slovenija in Slovenci), v katerem predstavlja, če se lahko tako reče, slovenski narod Američanom. V eseju omeni razne teorije o izvoru slovenskega naroda, spregovori tudi o teoriji o njegovem skandinavskem izvoru kot tudi o Berlotovi teoriji in o teoriji o prihodu z evropskega vzhoda in nato nekoliko preveč naslonjeno na zastarelo zgodovino, ki stopa po tujih stopinjah, razlaga na-

daljnji razvoj slovenske zgodovine. Pri tem je opazno, da si je šele iskal orientacijo iz ameriške perspektive in se je moral včasih zanesti na preveč pisano skupaj nanesene vire oziroma material. Tako imamo npr. med ilustracijami vojvodo Ernesta Zelezneza, ki se je kot zadnji podvrzel celotnemu obredu ustoličevanja na Gosposvetem polju, nimamo pa Herberta Turjaškega, kot voditelja oziroma poveljnika slovenskih čet v boju proti Turkom. Ta plat slovenske zgodovine — boji proti Turkom, ki je bila zelo važna — je sploh premalo poudarjena. Boljše je prikazana moderna zgodovina.

Presenetljivo bogata in pestra pa je knjiga v vsem tistem, kar zadeva slovenski prispevek k ameriški omiki, pa tudi k splošni človeški oziroma evropski omiki. Prof. Gobetz in njegovi sodelavki so našli Slovence takorekoč na vseh krajih, kjer se je kaj važnega ustvarjalo in snovalo. Slovensko kri so odkrili v naravnost neverjetnih krajih in ljudeh, med njimi celo v slovitem nemškem državniku Leu Capriviju, ki je nasledil Bismarcka in bil drugi nemški kancler, ter seveda v bivšem avstrijskem kanclerju Schuschniggu. Narodnost pojmuje Gobetz seveda v tradicionalnem slovenskem smislu, da je Slovenec pač vsakdo, kdor ima po prednikih ali vsaj po enem predniku v sebi slovensko kri.

Ni treba posebej omenjati, da je knjiga zelo zanimiva, upajmo, da tudi za ameriške bralce. Sledil bo še drugi del. Delo je natisnila tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu.

KMETJE IN ZEMLJA

Gospodinje vejo, kako naglo se dvigajo cene živil. Ne samo cene sadja, ampak tudi cene kruha, najosnovnejšega živila. Cene sadja in zelenjave so se povečale v zadnjem desetletju štirikratno, petkratno ali tudi več in še neprestano rastejo, celo skokoma. To ni samo posledica splošne inflacije, še manj samo posledica podražitve nafte, na kar bi nekateri radi z reducirali celotni problem višanja cen in inflacije, ampak tudi agrarna politika Evropske skupnosti, ki prilagaja vse cene pridelkov in sadja cenam tistih, ki hočejo prodajati najdražje, torej predvsem cenam v najbolj razvitih državah Evropske skupnosti, in pa naglega manjšanja števila kmečke delovne sile, kar zmanjšuje ne le pridelke, ampak tudi njihovo kakovost in večja prevozne stroške in stroške zaradi uskladičenja, ker je treba dovažati sadje in zelenjavo vedno bolj od daleč. Kmetje zapuščajo zemljo, predvsem zaradi tega, ker jih zablja v mesta in industrijo mik dozdevno lažjega življenja in večjega zaslužka, z visoko plačo na roko na točno določen dan proti koncu vsakega meseca in še s trinajsto plačo, bolniškim zavarovanjem in odpravnino ter zagotovljeno pokojnino, medtem ko vsega tega na kmetih nimajo ali vsaj v veliko manjši meri. Pa tudi zaradi tega, ker se čutijo kot kmetje zapostavljeni ne samo v gospodarskem, ampak tudi v socialnem pogledu.

Še iz srednjega veka se je obdržalo nazor, da so kmetje najnižji, najbolj za bit in politično najmanj važen stan. Liberalizem in kapitalizem nove dobe sta pri svojem povečevanju važnosti trgovine in industrije nadaljevala z zapostavljanjem kmetijstva in kmečkega stanu. Pri vrednotenju dela in pri dajanju bančnih kreditov je bilo najmanj upoštevano in vrednoteno ravno kmečko delo. Nihče se ni pomišljal spraviti kmeta na boben, kot se je reklo, glede na to, da so z bobnom razglašali prisilno prodajo kmečkih posestev. Potem pa je prišel marksizem, ki je v svojih socialistično - komunističnih teorijah proglasil kmete celo za najbolj reakcionarni, nazadnjaški in kar protirevolucionarni stan ter oznanjal kot enega od ciljev socialistične preobrazbe gospodarstva kolektivizacijo zemlje, torej razlastitev individualnih kmečkih posestev in izginotje kmečkega

stanu. Na njegovo mesto naj bi stopili delavci na kolektivnih poljedelskih posestvih, katera naj bi obdelovali, glede na njihove ogromne površine, predvsem s stroji. Rezultat je ta, da je tako obdelovanje ne samo zelo drago, ampak tudi premalo skrbno, opravljeno brez ljubezni, in zato je kmetijstvo skoro v vseh komunističnih oziroma socialističnih državah v krizi, industrija pa je zatrpna s ceneno delovno silo, ki je prišla s kmetov in se gnete v velikih in tudi čisto novih industrijskih mestih, v katerih primanjkuje stanovanj, ljudem pa hrane, kot npr. na Poljskem.

V zahodnih industrijskih državah požira kmečko zemljo kapitalistična spekulacija z zemljo. Zemljo, ki jo kmetje zapuščajo, kupijo poceni banke in taki, ki imajo denar, pa bi ga zaradi inflacije radi naložili v realno vrednost. Iz kmetij si cinično in topoumno urejajo počitniške hiše ali takoj imenovane druge hiše, dejansko podeželske vile. Zemljo puščajo neobdelano. Zasačijo grmovje ali pa jo spreminjajo v lovišča, igrišča in zasebne parke.

Jasno je torej, da se ob takem stanju hrana mora skokoma dražiti tako v socialističnem kot v zahodnem svetu tržnega gospodarstva. Jasno pa je tudi, da svet ne more shajati ob vedno večjem številu prebivalstva z vedno manj hrane. Upoštevati je tudi treba, da se hoče zdaj vsakdo hraniti bolje, kakor so se hranili ljudje v nekdanjih časih, čeprav morda manj zdravo. To pomeni, da bo povsod, tako na Zahodu kot na Vzhodu, treba nekaj nujnega storiti, da se zaustavi beg delovne sile s kmetov v mesta, da se vrne kmetom zaupanje v kmečko gospodarstvo, da se poveča ugled kmečkega dela in da se zavre in končno tudi odpravi spekulacijo s kmečko zemljo, tako za nepotrebne nove industrijske in zasebne ter prometne gradnje na njej kot tudi z njenim prehajanjem v roke tistih, ki bi radi hodili v svoje »druge« hiše na kmetih samo na oddih.

Upoštevati pa je pri tem tudi treba, da je danes že mnogo ljudi, ki bi se radi iz mest preselili na deželo in se z ljubeznijo posvetili obdelovanju zemlje. Takih je veliko posebno med mladimi ljudmi, med mladimi pari, ki so se vneli za ideale ekologije, zdravega in preprostega življenja v

naravi. Ti ljudje, tudi če so bili rojeni v mestu, bi radi obdelovali zemljo, če bi jo imeli. Nekaterim se je posrečilo, da so uresničili to svojo željo, mnogim pa to onemogoča že omenjena spekulacija z zemljo. Kmetje torej v prihodnosti ne bodo več tisti, ki se čutijo kot obsojenci, kot »razred«, privezani na zemljo in hrepenijo po delu v industriji ali v pisarnah, ampak tisti, ki se bodo z ljubeznijo do narave in iz veselja do kmečkega dela obračali in vračali k zemlji. Kmetovanje naj bi postalo poklic kot vsak drug, a zanj bi morale šole tudi pripraviti zainteresirane kot za vsak drug poklic. To velja tudi za naše razmere.

EGS IN JUGOSLAVIJA

Zunanji ministri držav članic Evropske gospodarske skupnosti se na zasedanju niso mogli sporazumeti o vsebini nove pogodbe med Evropsko gospodarsko skupnostjo in Jugoslavijo, kar bi bilo nujno glede na priključitev Grčije Evropski gospodarski skupnosti. Odposlanstvi Francije in Irske sta zlasti odločno nasprotovali predlogu, da bi se kontingent govejega mesa, ki ga Jugoslavija letno izvozi v države članice Evropske gospodarske skupnosti, zvišal od dosedanjih 34 tisoč ton na 60 tisoč. Francija in Irska trdita, da bi ta kontingent ne smel presegati 44 tisoč ton letno. Zunanji ministri so zato poverili nalogo posebnemu odboru pri Evropski gospodarski skupnosti, naj za dva meseca podaljša dosedanje pogodbo z Jugoslavijo, katere veljavnost bi potekla 31. maja.

SLOVENSKI GRBI IN ZASTAVE

■ nadaljevanje s 6. strani

slovenskih kmetov svobodnjakov. Ohranil se je v grbu Slovenske ali Vendske marke, t.j. dežele, ki je obsegala v prvih stoletjih tega tisočletja del današnjega slovenskega ozemlja, predvsem Dolenjsko in del Štajerske. Nekateri zgodovinarji menijo, da je bil to tudi grb slovenske Karantanije, torej prve slovenske države. Klobuk je bil simbol svobode. Na nekdanjem slovenskem grbu so dolgi trakovi ali jermeni, s katerimi so si ga lahko privezali pod brado. Tako je tudi razumljiv stavek v znamenitem starodavnem zakoniku rimsko - nemškega cesarja, Schwabenspiegla, da lahko stoji slovenski kmet pokrit, t.j. s klobukom na glavi pred cesarjem, kar je pač pomenilo, da uživa posebne svoboščine in pravice, katerih simbol je bil kmečki klobuk. Pod kmetom pa je bil mišljen karantanski vojvoda, ki so ga izbirali in ustoličevali kmetje svobodnjaki.

Izsledke svojih raziskav je objavil omenjeni zgodovinar iz Sao Paula v več koledarjih Družbe sv. Mohorja v Celovcu, vendar je le malokateri slovenski list to omenil.

Tudi drugi grbi slovenskih dežel in mest so zelo stari. Pred leti je izšel v Buenos Airesu atlas slovenskih deželnih in mestnih grbov. Zdi se dokazano, da je tudi panter v grbu avstrijske Štajerske (in seveda tudi nekdanje slovenske Štajerske) karantanskega izvora, saj je povezan samo z deželami nekdanje Karantanije. Isto velja za »štajerski klobuk«, nekdanji simbol štajerske dežele, ki spominja na grb Slovenske marke. O tem pripravlja posebno študijo, kolikor nam je znano, prof. J. Šavli.

Goriški gostinski večeri

V Gorici so v ponedeljek, 18. t.m., predstavili zanimivo pobudo gostinske sekcije Slovenskega deželnega gospodarskega združenja. Gre za goriške gostinske večere '81, ki se bodo odvijali od maja do julija v gostilnah, ki so članice organizacije. Vsaka gostilna bo predstavila gostom svoje gostinske posebnosti. Pobuda ni tekmovalnega značaja, saj bodo gostinci prikazali staro tradicijo uslug, ki so izraz njihovega vsakdanjega dela. Ob tej priložnosti so izdali knjižico, v kateri so objavljeni jedilni listi 11 gostiln, ki se udeležujejo pobude. Uvodno besedo je napisal načelnik sekcije gostincev Anton Nanut, pesnik Filibert Benedetič pa je v uvodni misli podčrtal pomembnost pobude, saj je kultura

tudi trenutek, ko hleb zarumeni in nabrekne v krušni peči, ko v sodih vretje preneha in vino zasije v prozornih odbleskih zlata in rubinov.

Kulturo našega človeka bomo spoznali tudi, ko prisedemo k pogrnjeni mizi, ko se predamo starodavnemu obredu življenja ob pristnosti zemlje. Prvi večer bo v Gorici v petek, 22. maja, v gostišču Nanut na Tržaški cesti. Sklepni gostinski večer bo pa 5. julija v Jamljah v gostilni pri Sobanu.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« ■ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ■ Odgovorni urednik: Drago Legiša ■ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 772151

MOSOLIMPIADA 80

OOOO SAŠA RUDOLF OOOOOOOOOO 32 OOOO

Ostankino, 2. avgusta 1980

Predzadnji dan moskovskih iger nudi v večernih urah boksarske finalne dvoboje, nogomet, popoldne pa judo, streljanje in kanu. Toda zanimanje se je v glavnem poglelo, olimpijska vas se je za dobri dve tretjini že izpraznila in tudi organizatorjem se, kot kaže, mudi zapreti zastor brez vidnejših kontestacij.

V mestnem središču so ponekod že odstranili velikanske panoje, transparente in napise, izginili so medvedki Miša, izginila gesla o *bratstvu med narodi, miru, mladini*. Na njihovo mesto so se vrnilo panoji z ogromnimi slikami Leonida Brežnjeva, gesla s hvalnicami na račun partije in dosežkov socializma.

Vse kaže torej, da je kult osebnosti, ki so ga odpravili iz sovjetskega političnega življenja po Stalinovi smrti, znova zaživel. Od trojke je ostal le Brežnev, saj je Podgorni že več let v pozabi, Kosigin pa hudo bolan. Obnavljanje kulta osebnosti zado bi marsikdaj nehoten ironični prizvok, ko gredo režimski komolčarji v hvalisanju preko tudi za sovjetske pojme dostojnih meja. Tako nekje beremo, da je Brežnev največji politični mož naše dobe, drugod pa uporabljajo skoraj vse evangeljske pripodobne, češ da je na svoje rame prevzel vse trpljenje in zaskrbljenost težavnih let, ki jih preživljamo. V Pravdi pa lahko beremo pismo matere vojaka, ki je med vojno padel v Jugoslaviji, ki je Brežneva zamenjala za angela varuha, saj pravi: *vsak večer, preden zaspim, se spomnim nate, Leonid Ilič, in ta misel mi pomaga, da lahko prenašam hudo bolečino matere, ki ji je vojna vzela sina*. In še in še bi lahko naštevali slavošpeve, ki so že na meji provokacije, kot na primer hvalospev na račun kipeče vitalnosti 74-letnega Brežnjeva, ki je na otvoritveni slovesnosti ves čas nepremično sedel in topo gledal predse. Označiti zabuhli obraz in neokretno postavo moža, ki se še komaj premika, za simbol kipeče vitalnosti je verjetno višek izkrivljenosti zdrave pameti.

Pojavile pa so se znova tudi dokaj ostre polemike med bratskimi komunističnimi partijami — tudi v tem je bilo moč videti znak, da je iger praktično že konec. V tem je bila zanimiva izjava tajnika argentinske komunistične partije Athosa Favre, da je evrokomunizem pokopan, da je šlo le za prehodni pojav, ki nima bodočnosti. Na provokacijo je takoj odgovoril Pa-jetta, češ da argentinski partiji iz vsega srca privoščijo vitalnost, ki jo kaže evrokomunizem. In res se argentinski komunisti do skrajnosti predani Moskvi nikakor ne morejo ponašati z vitalnostjo, ki so jo dobesedno pragzili »medeni tedni« med kremeljskimi veljaki in argentinsko diktaturo, odkar je Videla preklical zaporo izvoza žitaric. S tem je Buenos Aires kljub ameriški zapori zaradi vdora v Afganistan pripomogel Sovjetski zvezi, da je vsaj delno rešila prehrambeno krizo in ublažila posledice izredno slabe letine žitaric 79-80.

24 ur pred zaključno slovesnostjo še ni jasno, če se bodo razvile zastave držav, ki

so kljub prisotnosti bojkotirale na razne načine odprtje moskovskih iger. V prvi vrsti gre seveda za ameriško zastavo, saj so prav Združene države, točneje Los Angeles gostiteljice prihodnjih poletnih iger. Predsednik Carter je sicer prepovedal, da bi na Leninovem štadionu razobesili ameriško zastavo, novi predsednik Mednarodnega olimpijskega odbora, španski veleposlanik Samaranch pa je še danes precej optimistično razporejen, ko je nakazal možnost kompromisa v zadnjem hipu. Čeprav bo Samaranch uradno prevzel predsedstvo šele po končanih igrah, je razumljivo, da že zdaj skuša ublažiti spore in razmejitve. Ponovil je svoje znano stališče, po katerem so vse države vabljenе, da razvijejo svojo zastavo na zaključni prireditvi, s posebnim priporočilom za Združene države. Obljubil pa je, da bo olimpijska organizacija spoštovala stališča posameznih držav in da bodo razvili zastave na šta-

dionu Lužniki le s predhodnim dovoljenjem.

Drugi problem, ki ga bo treba rešiti še pred nedeljo, je napis na semaforju. Običajno se trenutke za tem, ko ugasne olimpijski ogenj, prižge na semaforju napis: *nasvidenje v mestu, kjer bodo prihodnje igre*. V Montrealu je tako zablestel napis: *nasvidenje v Moskvi v več jezikih*, med temi tudi v ruski cirilici. Prav tako bi moskovski organizatorji morali prikazati na semaforju napis: *nasvidenje v Los Angelesu*. Toda v uradnem biltenu — neke vrste protokolu o zaključni ceremoniji, ki so nam ga danes razdelili — se zadevni stavek glasi: *nasvidenje na igrah 23-te olimpiade*, torej brez omembe kraja. Los Angeles bo v svojem sklepem govoru omenil le lord Killanin, ki se bo obenem zahvalil sovjetskemu državnemu in partijskemu poglavarju Brežnjevu, sovjetskim organizatorjem in Moskvi za gostoljubnost, zahvalil pa se bo tudi športnikom, sodnikom, gledalcem in časnikarjem ter vsem, ki so pripomogli k uspehu iger.

(Dalje)

Poravnajte naročnino!

— Ben, Mihec, kako si se kej zmazau ses temi referendumi?

— Ah, bejži, bejži, kej nas nanka mamejo ses tem vprašavanjem! Sej so zvoljeni za regirat jn tudi plačani za tu. Kej nas bojo zdej za vsako figo prašavali, kaku mislemo?

— Jn si misleš, koliko tašen špas košta? Treba natiskat glasovnice, treba natiskat tiste registre na voliščih jn vse sort formularjev, pole plakate, pole plačat vse tiste ledi u komisijah na voliščih, pole delouce ke prpravejo vse tiste kabine jn mize. Tle viš grejo milijoni. Nam pej naročajo, de moremo šparat. Uani pej zapraulajo jn kadar jem zmanka dnarja, pej višajo cene od benčina, od živeža jn od vsega.

— Ja, jn pole jema še šula škodo, ke ustavejo šulanje za nekaj dni. Jn kej mene prašavajo, če se lahko nose revolver? Nej prašajo brigatiste.

— Al pej zastran vojaških tribunalov. Kej se jest zastopem na paragrafe? Al pej zakon Cossiga! Kej jest znam, če je dober al slab. Tu nej povejo advokati jn sodniki. Jest znam samo tu, da rdeči

brigatisti grejo lepu naprej jn de neče bet konca. Zatu narbrž tisti zakon Cossiga ni dosti vreden.

— Znaš, tu je taku koker s tistimi štirimi godci, ke so se lementali de jemajo slabe štrmente jn za tu slabo godejo. Ma so uani tisti, ke ne znajo godet. An dober godec tudi na slab štrment zagode kej poštenega.

— Ja, ja, vsi ti javni delouci strašno skrbijo, de be jemeli dobre zakone jn tudi ustavo. Jn kadar gre kej narobe, zmiram pravejo, de so krivi slabi paragrafi. Nobenmi ne pade u glavo, de so morbet krivi ledje. Vidi, postaumo reč, Angleži nanka nimajo napisane ustave. Nobene napisane karte, neč. Jn vselih jem dobro funkcionira vre tolko stu let. Videš, tu so dobri godci, ke znajo godet prfina brez štrmentov.

— Ma tudi tisto sez abortom je težko zastopet. Sta kar dva. Aden je od radikalcev, aden pej tisti Movimento per la vita. Jn zdej si mogu reč al ja, al ne če češ aborto ku čejo radikalci al koker uni Movimento.

— Ma ne! Tle se ni šlo, kašen aborto češ jemet, ma če ga češ jemet al ne. Jn če češ jemet aborto, si mogu reč ne; če pej nečeš aborta si mogu reč ja.

— Ben videš, kaku mešajo ledi! Lepu be blo znat, koliko ledi je volilo glih narobe koker je mislu. Jn pole kej nanka nas moške prašavajo, če čemo al ne jemet aborto. Nej prašajo ženske, ke tu se njej tiče. Jest be brez skrbi volu za aborto; sej ne bi neč riščirau. Ma se čudem tistem feministkam, ke niso neč protestirale, de tudi moški volejo za aborte.

— Ma sej je vse skupej ana oslarija na vesokem leveli. Kej misleš — nej referendum reče taku al taku, bo prou vselih. Jn pole če bojo nardili druge paragrafe, je tudi vselih. Sej taku se ne bo nobeden ravnau po njeh!

— Prou praveš. Samo ne se splašet!